
Розвадовский В. И. Особенности реализации полномочий Председателя Верховной Рады Украины в отношениях с народными депутатами Украины.

В статье исследуются проблемы реализации полномочий Председателя Верховной Рады Украины в отношениях с народными депутатами Украины в общем виде и ее связь с важными научными и практическими заданиями.

Ключевые слова: Председатель Верховной Рады Украины, руководитель парламента, народный депутат, полномочия, парламента, регламент.

Rozvadovskiy V.I. Features of the powers of the Verkhovna Rada of Ukraine in relations with the People's Deputies of Ukraine.

In the article the problems of realization of plenary powers of Chairman of Verkhovna Rada of Ukraine are probed in relationships with the folk deputies of Ukraine in a general view and its connection with important scientific and practical tasks.

Key words: Chairman of Verkhovna Rada of Ukraine, leader of parliament, folk deputy, plenary powers, parliament, regulation.

Фіріс І.П.

ДО ПОНЯТТЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 347.961

Чинне Кримінальний кодекс України достатньо широко здійснює забезпечення діяльності як органів кримінальної юстиції (правоохоронних органів), так і органів правосуддя та адвокатури. Фактично можна стверджувати, що основні правовідносини, які виникають у сфері їх діяльності достатньо активно забезпечуються законом про кримінальну відповідальність. При цьому з незрозумілих для автора причин поза сферою кримінально-правового забезпечення залишилась діяльність такого важливого органу держави яким є нотаріат. Відомі новели 2011 року (ст. ст. 365-2 та 368-3 КК) не забезпечили в необхідному обсязі охорони нотаріальної діяльності в Україні. Слід зазначити, що вказана проблема практично не досліджувалась вітчизняними науковцями. Відомі праці В.В. Баранкової, В.В. Комарова, В.М. Черниша, С.Я. Фурси, Л.Е. Ясінської та інших дослідників в основному були присвячені аналізу історії розвитку нотаріату та нотаріального процесу. Разом з цим постійне зростання ролі нотаріату у цивільному обороті країни та обсягів діяльності, яка ним здійс-

нюється, потребує створення надійної системи кримінально-правового забезпечення діяльності цього інституту.

Для створення надійної системи кримінально-правового забезпечення необхідно, в першу чергу визначитись з самим поняттям «нотаріальна діяльність» як базовим для усієї подальшої роботи.

Слід зазначити, що термін «нотаріальна діяльність» в Законі України «Про нотаріат» [1] (у подальшому – Закон) використовується 24 рази при визначенні основоположних характеристик реалізації нотаріальної функції. Однак, на превеликий жаль, тлумачення цього терміну, а ні в цьому законі, а ні в інших нормативних актах не здійснюється. Для ліквідації цієї прогалини необхідно, в першу чергу, визначитись із питанням про рівень соціальної потреби у ній. Звичайно, що така потреба є і вона постійно зростає. Якщо порівняти існуючу із тою, яка була за часів СРСР, то слід зазначити, що вона зросла на багато порядків. Це сталося, перш за все, у зв'язку зі зміною економічних умов життя країни – зародженням і розвитком ринкових відносин і прийняттям, у зв'язку із цим низки фундаментальних Законів – Цивільного кодексу, Господарського кодексу, Земельного кодексу та ряду інших, які зафіксували правові основи цивільного обороту. Загальновідомо, що роль нотаріату у цивільному обороті в умовах ринкової економіки надзвичайно висока. При цьому розвиток цивільного обороту обумовлює розвиток нотаріату в частині розширення його компетенції, оскільки здатність в наслідок діяльності максимально забезпечувати потребу утворює інтегральну характеристику – компетентність.

Нотаріальна діяльність являє собою сукупність відповідних дій, кожна з яких підпорядковується приватним цілям, які виділяються із загальної суспільної цілі, що визначена наявністю відповідного публічного інтересу в її існування і здійсненні.

Зазначений публічний інтерес обумовлюється змістом нотаріальної діяльності, який полягає у забезпеченні правовими засобами цивільного обороту в Україні, посвідченні документів і юридичних фактів, що мають правове значення.

Характеризуючи нотаріальну діяльність за зазначеними вище типами юридичної діяльності, можемо зазначити наступне:

- *за суб'єктом* – вона належить до індивідуального типу
- *за часом* – до постійного типу
- *за змістом* – вона одночасно є і правозастосовною і контрольною оскільки у своїй діяльності, застосовуючи норми, права нотаріус здійснює контроль за діяльністю суб'єктів.

Ознаками нотаріальної діяльності є те, що вона:

- здійснюється від імені держави;
- здійснюється спеціально уповноваженими суб'єктами.

Здійснення нотаріальної діяльності від імені держави. Вказана ознака знайшла своє закріплення у ч.1 ст. 3 Закону, яка встановлює: «Нотаріус - це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності». Здійснення публічної функції нотаріусом є чи не визначальним для його статусу, а звідси і для питань про обсяг правових засобів забезпечення його діяльності.

Публічний інтерес можна характеризувати такий, без задоволення якого неможливим є соціальний прогрес, стабільність суспільства, сталий розвиток економіки і існування держави як такої. Публічна функція реалізується в діяльності державного апарату, який, як відомо, являє собою усю сукупність органів держави, які пов'язані між собою ієрархічним спів порядкуванням.

У зв'язку із цим передача (делегування) державою іншим органам або окремим особам тих чи інших повноважень є виключенням із загального правила, яке передбачає, що здійснення відповідних функцій у державі закріплено за відповідними органами, яким для цього наділяються відповідною компетенцією, реалізація якої забезпечується шляхом забезпечення їх комплексом організаційних, матеріальних та технічних засобів.

У зв'язку із цим наділення нотаріату публічними повноваженнями є виключенням із загального правила.

Реалізація публічних повноважень нотаріатом проявляється у тому, що він:

по-перше, формується по волі держави (правовою основою його діяльності є Закон України «Про нотаріат», який регламентує основні питання його організації і діяльності;

по-друге, у тому, що нотаріуси здійснюють свою діяльність від імені держави України у жорстко визначених державою процесуальних формах недотримання яких тягне за собою визнання нотаріальної дії недійсною;

по-третє, у здійсненні державою судового і організаційного контролю за діяльністю нотаріусів, встановленні відповідальності за неналежне виконання нотаріусами своїх повноважень.

В сучасних умовах зростання ролі нотаріату, посилення саме публічного характеру його діяльності потребує досягнення рівня забезпечення його діяльності передбаченого для осіб, що виконують функції здійснення правосуддя, чого, нажаль, сьогодні немає.

Здійснення нотаріальної діяльності спеціально уповноваженими суб'єктами. Ця ознака знайшла своє закріплення у ч.2 ст. 3 Закону, яка фіксує, що: «Нотаріусом може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю. Не може бути нотаріусом особа, яка має судимість, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду». Ця ознака знаходить свою конкретизацію у встановленні спеціального порядку допуску до здійснення нотаріальної діяльності, який визначений Наказом МІО від 28.07.2011 №1905/5 «Про затвердження Порядку допуску осіб до складання кваліфікаційного іспиту та проведення кваліфікаційного іспиту Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату (із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції N 855/5 (з0930-12) від

08.06.2012 та N 1919/5 (z2179-12) від 24.12.2012)» [2]. Одночасно вона знаходить свій вираз і в порядку припинення і зупинення нотаріальної діяльності при наявності відповідних підстав (ст. ст. 29-1, 29-2, 30, 31-1 Закону).

В абсолютній більшості випадків нотаріальна діяльність здійснюється на професійній основі¹. Ознаками професійної нотаріальної діяльності є:

- сталість діяльності;
- спеціалізація діяльності;
- наявність кваліфікації;
- використання діяльності, як основного джерела доходу;
- приналежність до нотаріальної спільноти.

Підсумовуючи можна дати наступне визначення нотаріальній діяльності. **Нотаріальна діяльність** являє собою *врегульовану законом, іншими нормативними актами професійну непідприємницьку діяльність особи, що має статус нотаріуса, або особи, яка наділена правом вчинення окремих нотаріальних дій, пов'язану із посвідченням прав та фактів, що мають юридичне значення, вчинення інших дій з метою надання їм юридичної вірогідності, а також надання громадянам і юридичним особам кваліфікованої юридичної консультативної допомоги.*

В операційному аспекті нотаріальна діяльність являє собою специфічну юридичну діяльність уповноважених осіб, яка являє собою врегульовану правом систему операцій, що включає в себе з'ясування її правових основ, вивчення документальної бази, прийняття рішення, вчинення нотаріальної дії та її фіксація у реєстрах, а також видача документів. Виходячи з цього нотаріальна діяльність може бути визначена також як *врегульований законом набір послідовно виконуваних дій*. При цьому з точки зору аналізу об'єктивної сторони (якщо аналізувати з позицій теорії кримінального права), нотаріальна діяльність характеризується виключно як *дія*. І це зрозуміло оскільки усе, що здійснюється нотаріусом, здійснюється виключно шляхом активних дій. Безді-

¹ Виключенням є випадки передбачені ст. ст. 37 та 38 Закону

яльність не може мати місце оскільки «при бездіяльності активною може бути лише людська думка при бездіяльності тіла» [3].

Характеризуючи нотаріальну діяльність необхідно виділяти її: 1) мотив, мету, установку; 2) способи здійснення; 3) форми здійснення; 4) результат діяльності².

Важливою умовою здійснення нотаріальної діяльності є її відповідність «Правилам професійної етики нотаріусів України», затверджених Наказом Міністерства юстиції України 14.03.2013 № 431/5 [4].

У зв'язку із прийняттям України до Міжнародного союзу нотаріату, яке відбулось 9 жовтня 2013 році на XXVII Міжнародному Конгресі нотаріусів, який наразі проходить в м. Лімі (столиці Перу), на нотаріальну діяльність в нашій країні поширились високі вимоги, що пред'являються до неї з боку цієї авторитетної міжнародної організації.

Нотаріальна діяльність є єдиним цілим, яке поділяється на окремі види. Усі ці види чітко закріплені у ст. 34 Закону. До них належать:

- 1) посвідчення правочинів (договорів, заповітів, довіреностей тощо);
- 2) вжиття заходів щодо охорони спадкового майна;
- 3) видача свідоцтва про право на спадщину;
- 4) видача свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя;
- 5) видача свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів);
- 6) видача свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися;
- 7) проведення опису майна фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою або місце перебування якої невідоме;
- 8) видача дублікатів нотаріальних документів, що зберігаються у справах нотаріуса;

---

2 Межі публікації не дозволяють детально охарактеризувати зазначені характеристики.

9) накладення заборони щодо відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно), що підлягає державній реєстрації;

10) засвідчення вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них;

11) засвідчення справжність підпису на документах;

12) засвідчення вірність перекладу документів з однієї мови на іншу;

13) посвідчення факту, що фізична чи юридична особа є виконавцем заповіту;

14) посвідчення факту, що фізична особа є живою;

15) посвідчення факту перебування фізичної особи в певному місці;

16) посвідчення часу пред'явлення документів;

17) передача заяви фізичних та юридичних осіб іншим фізичним та юридичним особам;

18) прийняття у депозит грошових сум та цінних паперів;

19) вчинення виконавчих написів;

20) вчинення протестів векселів;

21) вчинення морських протестів;

22) прийняття на зберігання документів.

На нотаріусів може бути покладено вчинення інших нотаріальних дій згідно із законом.

1. Закон України «Про нотаріат». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>. Заголовок з екрану.

2. Наказ Міністерства юстиції України від 28.07.2011 №1905/5 «Про затвердження Порядку допуску осіб до складання кваліфікаційного іспиту та проведення кваліфікаційного іспиту Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату (із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства юстиції N 855/5 (з0930-12) від 08.06.2012 та N 1919/5 (з2179-12) від 24.12.2012)». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0926-11>. Заголовок з екрану.

3. Уголовное право. Общая часть: Учебник / Под ред. В.М. Петрашева. М. 1999. С. 158

4. «Правила професійної етики нотаріусів України». Затверджено Наказом Міністерства юстиції України 14.03.2013 № 431/5. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0424-13>. Заголовок з екрану

Фріс І.П. До поняття нотаріальної діяльності

В статті розглядаються питання змісту нотаріальної діяльності в контексті юридичної діяльності у цілому. Аналізуються її типи, ознаки та види.

Ключові слова: нотаріус, нотаріальна діяльність, типи нотаріальної діяльності, ознаки нотаріальної діяльності

Фріс И.П. К понятию нотариальной деятельности

В статье рассматриваются вопросы содержания нотариальной деятельности в контексте юридической деятельности в целом. Анализируются её типы, признаки и виды.

Ключевые слова: нотариус, нотариальная деятельность, типы нотариальной деятельности, признаки нотариальной деятельности

Fris I. The concept of notarial activity

This paper deals with the content of notarial activities in the context of legal practice in general. It is analyzed their types and characteristics.

Keywords: notary, notary activities, types of notarial activity, signs of notarial activity

Шинкарук Н.В.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

УДК 342.9: 346.7

Україна в умовах енергетичної кризи потребує напрацювання якісно нових механізмів правового регулювання відносин у сфері електроенергетики. Вихід з даної ситуації можливий шляхом застосування адміністративно-правих заходів регулювання відносин в електроенергетичній сфері, що забезпечать впровадження таких перспективних поновлюваних та нетрадиційних джерел енергії, як сонячна енергія, теплова, вітроенергетика, мала гідроенергетика, біогаз, біодизельне паливо, шахтовий метан, некондиційний газ, штучне вуглеводневе паливо та деякі інші, які вже не один рік використовуються в розвинутих країнах світу [1, с.117-141].